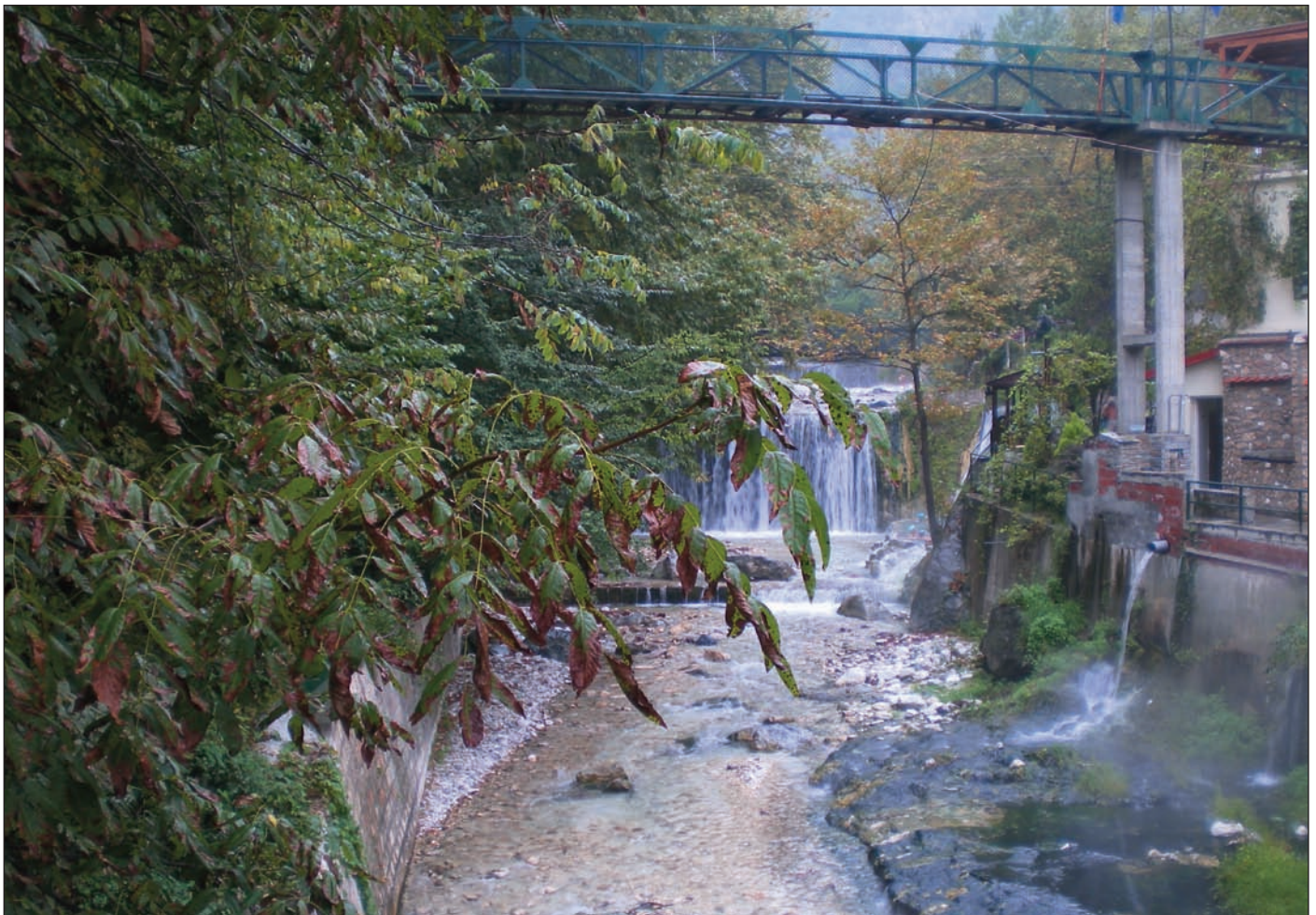

Εκδρομή στην Αλμωπία

Δήμητρα Σπηλιοπούλου
Αρχαιολόγος

Την επαρχία της Αλμωπίας (Νομού Πέλλας) περιβάλλουν από δυτικά και βόρεια η οροσειρά του Βόρα, από ανατολικά το όρος Πάικο. Η επαρχία της Αλμωπίας, με πρωτεύουσά της την Αριδαία, κέντρο εμπορίου της περιοχής, απέχει γύρω στα 20 χλμ. από την Έδεσσα και 90 χλμ. από τη Θεσσαλονίκη. Στην ευρύτερή της περιοχή, υπάρχουν τα χωριά Χρυσή, Ξιφιανή, Άλωρο, Πολυκάρπη, Σαρακηνοί, Άψαλο, Σωσάνδρα, Πρόμαχοι, Κωνσταντία, Λουτρά (Θερμά Λουτρά ή Πόζαρ) και το χωριό Λουτράκι ή Λουτράκιον, τα οποία υπάγονται όλα στο δήμο Αριδαίας. Η εύφορη πεδιάδα της Αλμωπίας, που καταλαμβάνει 220 τετρ.χλμ., διασχίζεται από τον ποταμό Άνω Λουδία ή Αλμωπαίο ή Μογλενίτσα, ο οποίος τροφοδοτείται από 13 χειμαρρικά ρεύματα, με σημα-

ντικότερα αυτά του Ασπροπόταμου της Όρμας και των Λουτρών.
Ιστορικά: Η επαρχία της Αλμωπίας είναι συνώνυμη της αρχαίας περιοχής, για την οποία γίνονται αναφορές στα *Εθνικά* του Στέφανου Βυζάντιου (6ος αι. μ.Χ.). Στο έργο αναφέρεται ο γενεαλογικός μύθος για την Αλμωπία, καθώς και η παραβολή ενός αποσπάσματος από το έργο του Λυκόφρονα, *Αλεξάνδρα* (στ. 1238-39). Σύμφωνα με τη μυθολογία, η Αλμωπία χρωστά το όνομά της στον ιδρυτή της Άλμωπα, γιο του Ποσειδώνα και της Έλλης. Στο σύντομο απόσπασμα του Θουκυδίδη (II, 99, 5) «Ανέστησαν δε και εκ της νυν Εορδίας καλουμένης Εορδούς [...] και εξ Αλμωπίας Άλμωπας» δηλώνεται η εκδίωξη από τους Μακεδόνες των Αλμώπων και άλλων φύλων από την περιοχή, γεγονός το οποίο πρέπει να συνέβη

1. Τα λουτρά του Πόζαρ.

2. Εκθέματα του Παλαιοντολογικού και Λαογραφικού Μουσείου Αλμωπίας.

τον 6ο αι. π.Χ. Ο γεωγράφος του 2ου αι. μ.Χ., Κλαύδιος Πτολεμαίος, αναφέρει στη *Γεωγραφική Υφήγηση* τα ονόματα δύο άλλων πόλεων (III, 12, 21) και ο Ιεροκλής, στον *Συνέκδημο* (638, 10), στον κατάλογο των πόλεων της Μακεδονίας του 6ου αι. μ.Χ., αναφέρει το όνομα Αλμωπία για όλη την περιοχή. Από τους ξένους περιηγητές του 19ου αι., ο Άγγλος συνταγματάρχης W.M. Leake, είναι ο πρώτος που συνδέει τον αρχαίο τόπο με τη σημερινή Αλμωπία, ύστερα από περιοδεία του στη βόρεια Ελλάδα.

Ένας από τους νεότερους μελετητές, ο Χρήστος Ανδρεάδης, αναφέρει στο άρθρο του *Αλμώπες και Αλμωπία* (*Πλάτων* 16, 1964), ότι το όνομα Αλμωπία ετυμολογικά προέρχεται από τις λέξεις «άλμα» και «ωψ», που σημαίνει τη γη που κατοικείται από τους Άλμωπες, τους γίγαντες με την ιδιαίτερη ύψη.

Ο χώρος παρουσιάζει ίχνη κατοίκησης από τα προϊστορικά χρόνια. Κατά την εποχή του Σιδήρου, οι κάτοικοι εκδιώκονται από τους Μακεδόνες και καταφεύγουν στο Παγγαίο. Κατά την Ελληνιστική περίοδο, αρκετές πόλεις ακμάζουν κατά μήκος του ποταμού Αλμωπαίου. Η Ρωμαϊκή περίοδος άφησε ίχνη πολυτελούς διαβίωσης και ισχύος. Οι Βυζαντινοί, δίνουν στην περιοχή το όνομα Ενωτία. Το 1385-1389, την περιοχή κατακτούν οι Τούρκοι, ενώ στους νεότερους χρόνους, η Αλμωπία απελευθερώνεται από τα ελληνικά στρατεύματα το 1912. Το 1927 η επαρχία Ενωτία μετονομάζεται σε επαρχία Αλμωπίας.

Αξιοθέατα: Τα πανέμορφα και με πυκνή βλάστηση **Θερμά Λουτρά του Πόζαρ** ή **Λουτρά Λουτρακίου**, που απλώνονται στους πρόποδες του όρους Βόρα (ή Καϊμάκτσαλαν, ονομασία που του έδωσαν οι Τούρκοι) απέχουν μόλις 13 χλμ. βο-

ρειοδυτικά της Αριδαίας και 1 με 2 χλμ. από το χωριό Λουτράκι.

Τα ιαματικά, θερμά νερά που αναβλύζουν σε υψόμετρο 360-390 μ. (37° C), οι σύγχρονες αρτίες εγκαταστάσεις (σπα) που δημιούργησε ο Δήμος για τους επισκέπτες, το δασώδες τοπίο και οι αρχαιότητες αξίζουν μια επίσκεψη. Σε κοντινή απόσταση από την είσοδο προς τις πισίνες των Λουτρών, λειτουργεί από το 1991 το **Παλαιοντολογικό και Λαογραφικό Μουσείο Αλμωπίας** αρκετά μικρό, αλλά με εξαιρετικού ενδιαφέροντος ευρήματα, από τις έρευνες που διενήργησε αρχικά η Σπηλαιολογική Ομάδα Καβάλας, το 1990, και κατόπιν με τη συνεργασία της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας, του ΙΓΜΕ και του ΑΠΘ. Ανάμεσα στα ευρήματα που

έφερε στο φως η έρευνα η οποία διήρκεσε 18 έτη, είναι τα οστά της *ursus spelaeus*, καφετιά αρκούδα ηλικίας 120.000 ετών και απολιθώματα κοραλλιών του γένους *Cucloseris*, κρητιδικής ηλικίας έως 70 εκατομμυρίων ετών, τα οποία δείχνουν τις γεωλογικές μεταβολές που έχει υποστεί ο χώρος.

Το **Σπηλαιοπάрко Αλμωπίας**, στους πρόποδες του όρους Βόρα, βρίσκεται κοντά στο χωριό Λουτράκι. Εκεί ο επισκέπτης μπορεί να περιηγηθεί δεκαπέντε σπήλαια και έγκοιλα. Ανάμεσα τους το **Βάραθρο** (52 μ.) με δύο εισόδους, το **Σπήλαιο Α΄**, **Αρκουδοσπηλιά** όπου βρέθηκαν τα υπολείμματα της αρκούδας, σε υψόμετρο 540 μ. με αξιόλογο παλαιοντολογικό ενδιαφέρον, και το **Σπήλαιο Β΄**, γνωστό και ως **Αποθήκη των Ανταρτών**, που παρουσιάζει επίσης, αρχαιολογικό ενδιαφέρον (το εισιτήριο είναι 2,00 € για τους ενήλικες, 1,00 € για τα παιδιά και 1,5 € για τους φοιτητές).

Στα Λουτρά αξίζει να επισκεφθεί κανείς τον **Ιερό Ναό Τιμίου Προδρόμου**, ο οποίος έχει χτιστεί με αρχαία υλικά, και το μικρό **παρεκκλήσι του Αγίου Νικολάου**.

Στο όρος **Βόρας ή Καϊμάκτσαλαν** (35 χλμ. απόσταση από τα Λουτρά του Πόζαρ) λειτουργεί το σύγχρονο και άρτια εξοπλισμένο χιονοδρομικό κέντρο, του οποίου η κορυφή φτάνει τα 2.500 μ. Ακόμη και οι πιο απαιτητικοί λάτρεις των χειμερινών σπορ θα μείνουν έκθαμβοι από το τοπίο και ικανοποιημένοι από τις πίστες. Δεν χαρακτηρίζεται άδικα το χιονοδρομικό των Βαλκανίων.

Στο ερειπωμένο, αλλά με εύκολη πρόσβαση, βυζαντινό **Κάστρο των Μογλενών** ή **Κάστρο της Χρυσής** ή **Παλαιόκαστρο**, που απέχει περί τα 7 χλμ. από την Αριδαία, έχουν βρεθεί οικισμοί των ελληνιστικών, ρωμαϊκών και βυζαντινών χρό-

3. Το κάστρο Μογλενών στη Χρυσή.

νων. Μόλις το 1980, το Κάστρο της Χρυσής κηρύχθηκε ως αρχαιολογικός χώρος. Μέσα στο κάστρο έχει ανασκαφεί τμήμα εκκλησίας του 10ου αιώνα.

Ιδιαίτερης σημασίας και ενδιαφέροντος είναι ο οικισμός της **Αψάλου** με σημαντικό εύρημα τον κεραμικό κλίβανο της Ύστερης Εποχής του Χαλκού (1600-1100 π.Χ.), ο αρχαίος οικισμός Αλώρου και τα νεκροταφεία τύμβων στην Κωνσταντία. Λίγο πιο έξω από το χωριό Αρχάγγελος βρίσκεται η **Μονή του Αρχαγγέλου Μιχαήλ**, του 12ου αιώνα (1181-1184) που επίσης αξίζει να την επισκεφθείτε.

Πολλές επίσης είναι και οι εναλλακτικές λύσεις εξερεύνησης των ευρύτερων περιοχών με ορειβασία, πεζοπορία (το μαγευτικό φαράγγι των Λουτρών), λουτροθεραπεία και χαλάρωση.

Πώς θα πάτε: Με ιδιωτικό όχημα (η απόσταση είναι περί τα 580 χλμ. από την Αθήνα). Από το Σταθμό του ΟΣΕ, εκτελούνται δρομολόγια μέχρι τη Θεσσαλονίκη. Κατόπιν μπορεί ο ταξιδιώτης να συνεχίσει το ταξίδι του με τα αστικά λεωφορεία. Δρομολόγια εκτελούνται ανά μία ώρα καθημερινά και η διαδρομή διαρκεί δύο με δυόμισι ώρες. Επίσης, μπορεί να επιλέξει κάποιος ως προορισμό τη Σκύδρα μέσω Πλατέως και από εκεί να πάρει το τοπικό λεωφορείο.

Διαμονή: Καταλύματα και πολλές σύγχρονες ξενοδοχειακές μονάδες με όλες τις σύγχρονες ανέσεις λειτουργούν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους στο κοντινό χωριό Λουτράκι και στην Αριδαία και ανήκουν σε όλες τις κατηγορίες τιμών.

4. Η αρχαιολογική συλλογή του Παλαιοντολογικού και Λαογραφικού Μουσείου Αλμωπίας.

5. Ο κεραμικός κλίβανος της Αψάλου. Φωτ.: Ευγενική παραχώρηση της κυρίας Αναστασίας Χρυσσοστόμου, ΙΖ ΕΠΚΑ.